

DERIV.: *Perrucaire* [Bna. 1826, DAG.]. *Perruquer* [Belv.]: trobo ben desaconsellable usar *perruquer*, -era, fora dels de dones; no hi ha cap raó per canviar barber; l'establiment, va bé *perruqueria* per a la de dones, per al d'homes sempre s'ha dit a *cal barber*, 5 única expressió legítima en el sistema català, i no hi ha ni la raó més insignificant per canviar-la.

Perrussa, V. parra *Persecució*, *persecutor*, *persecutori*, *perseguidor*, *perseguitment*, *perseguir*, *perseguitat*, 10 V. *seguir* *Persenyar*, V. *senya* *Perservir*, V. *servir* *Perset*, V. *pre(s)set* *Persever*, *perseveració*, *perseverança*, -ant, *perseverar*, V. *sever* *Persiana*, *persicària*, V. *préssec* *Persignar*, V. *senya* *Persigola*: esborrar de P Vidal i AlcM l'enormitat geogràfica («cims del 15 Canigó»), *La Percigola* n'és una de les valls inferiors, prop de Prats de Molló (millor *porcigola*) *Persistència*, *persistent*, *persistir*, V. *existir* *Persolada*, V. *sòl*

PERSONA, pres del ll. *persōna* 'màscara d'actor', 20 'personatge teatral', 'personalitat, persona'. □ 1.ª doc.: *Homilies*.

«Crezeg que de sola ça paraula de N. S. gua<r>ria sa fi<l>la: molt gran savieza ag ab si aïçela femna, per que qar en *persona* d'om conog Déu, ço és que vit 25 la humanitat e credeg la divinitat», 7v22. «Natana ---, l'abadesa, respòs: --- lo Fill de Déu pres nostra natura, per tal que usàs en nós de humilitat ---; cor mills és demostrar son poder, sa caritat, en encarnar la *persona* del Fill en natura humana, que no és en crear lo món de no-re; e més som obligades a amar Déu per ço cor se volc encarnar e volc murir per nosaltres», Lull (*Blanq.*, NCL. I, 167.9). «Tal *persona* ha viscut en tal vida, e ara està a la mort, impenident», StVicentF (*Serm.* I, 50.25). *Neguna persona* 'ningú': «naguna 35 *persona* --- no gos gitar alguna sutzura, ni ronya, antorn de la església», tort., a. 1386 (*BABL* XII, 191).

Aquest mot passà a totes les llengües romàniques en qualitat d'herència de la llengua literària llatina, molt més que del llatí vulgar: en totes les seves formes és 40 la d'un mot savi o almenys semiculte.¹ Pel que fa a l'evolució ulterior, es veu un descabdellament sobretot en dues direccions. Pensem abans que tot, en la més abstracta, jurídica, moral, humana en un sentit filosòfic. Fins en aquesta es troba sovint la forma vulgar 45 *pressona*: incloent-hi, amb altres, la idea de representació: «*pressona* de nul posseïdor» ms. P: «*pressona* d'umil posseïdor» ms. B. traduint del ll. *personam habet nihil possidentium* (803.36, n. 11). «D'ací avant totes e qualsevol *persones* compreses en les constitu- 50 cions de Catalunya qui s'abatran, fugiran, se absentaran o --- denegaran paga --- sien citats ab veu de crida; e si dins 30 dies --- no hauran meses lurs *persones*, llibres e béns en poder de la cort a qui-s pertanyerà --- sien publicats per abatuts ---», Ban de 1450 55 en l'Arx. Munic. de Bna., 12. «La Sobirania de les *Persones* Polítiques» i «Les *Persones* Polítiques en l'*Athenaión Politeias* [d'Aristòtil] assaigs de Coromines, 1919, 1923 (*O. C.*, 1401-1440, i p. 58b).

Hi ha una altra branca en l'evolució del sentit del 60

mot. Des del principi de vegades es decanta molt o poc (veg. ja el segon cop en el ban de 1450), si no del tot, cap al costat físic, corporal. Quan estem en el terreny de la poesia, pesa l'exemple de Dante i dels trobadors: «Amor che al cor gentil ratto s'apprende / prese costui della bella *persona* / che mi fu tolta ---» (*Inf.* v, 101). «Car comprarés la soa plazèn *persona* / si en yfern vostr' arma s'empreyona» li retreuen a Bertran d'Alamanon, «triar deu cascun *persona* / ad amar, discreta e bona», Matfré Ermengaut (Appel, *Chr.*, 86.26, 110.32). I d'això en van plens també els nostres trobadors, amb absoluta preponderància, com en el cas de Francesca de Rimini, de la idea de la còrpora femenina embolcada d'ideal sublimació: llavors tant Guillem de Cervera com Cerverí de Girona usen la variant colloquial *pressona*, i ressonen llurs obres pertot arreu de l'*omil pressona*: Guillem 901c, 818c, Cerverí 76/59.1, o altrament *doussa pressona*, *pressona* tal o tal (Guillem 757a, 710d) i passim en l'un i l'altre, per bé que també pot ser *malvada pressona* (Guillem 1048c).

I és clar que també es pot tractar de la còrpora no femenina, començant ja per la *Cròn.* de Jaume I, quan parla de l'obès rei de Navarra: «quan fom là, él no poc davalar a Nós a la vila de Tudela, per ço con era molt gros a desmesura e a maraveyla, e havia vergonya gran de le(s) gent(s) que-l vis --- e per açò haguem a pujar la-sus al castell --- e acuyllí:ns bé e gint de quant él podia, que --- no era --- davalat tan a enjós bé havia 10 anys --- e era bé tan gran de *persona* con Nós --- e mà a mà pujam-nos per uns escalarons ---» (§ 138, Ag., 186). «L'Emperador Contastí era molt poc de *persona*, e una veguada un aldeà de luny terra venc per veure'l; e quant lo veé ten poc de *persona*, no creegué que ell fos l'Emparador --- e dix: --- Jo-m cuydava que-l Emparador fos gran hom de *persona*, mas en aquest no veç que haja cosa de hom...», *Exim- 15 plis* (recull Ag. I, 295). I, tant se val la grandària, quan hom branda la tremenda campana: «Si jamés me comovets la muller a mal, yo-us toldré la *persona*!», Eiximenis (*Regiment*, NCL. XIII, 146.30).

DERIV.: *Personada*. *Personal* [Llull]: «Sant Sperit ador en si --- en lo Pare e en lo Fill --- e les tres *per- 20 sones* --- ador en les *personals* virtuts», *Blanq.* (NCL. I, 89.3); m. Lab. 1840 (només com a nom d'una mena de tribut). *Personalment* Lacav. *Personalisme*; *personalista*. *Personalitat* [Lab. 1840]. *Personalitzar*, [-isar-se, Lab. 1840]; *personalització*. *Despersonalitzar*, -ador, *Personar*.

Personat [1564, dicc. Aguiló]. *Personatge* [1460, JRoig]: en el sentit més propi i primitiu degué ser l'hereu de l'acc. etimològica clàssica de 'persona o personatge d'acció teatral' [1575, OPou]: «THEATRUM: SCENA --- los *personatges*: persona, personatus; lo lloc d'hon hixen los *personatges*: choragium, cortina», OPou (*TbPu.*, 154); d'aquí degué passar directament a designar 'efígie, estàtua escultòrica', que degueren especialment usar en els autos-de-fe quan cremaven algun «nefari» que no tenia fe en certa justícia: «que fes memorial per als dos portals majors de la present